Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бурят-Монголой Үнэн

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 215 (4851)
Пятница
Ноябриин
2
1945 он

Сэн 20 мүн.

Трактористнууд, комбайнернууд, машинно-тракторна мастерскойнуудай хүдэлмэрилэгшэд, МТС болон совхозуудай механигууд! Тракторнууд, хүдөө ажалай машинанууд болон зэмсэгүүдые хаhа саг соонь hайнаар заhабарилагты!

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй уряалнуудhаа

Трактор машинануудые эрхим шанартайгаар заhабарилая!

Илалтын жэлэй хүдөө ажалай хүдэлмэринүүдые түргэн ба эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ трактор машинанууд угааехэ үүргэ эзэлжэ гараhан байна. Хабарай тарилга, пар хахалалга, намарай тарилга, ургаса хуряалга мэтын эгээл шухала кампанинууд трактор машинануудай туhаламжагүйгөөр шиидхэгдэдэггүйнь мэдээжэ.

Тракторна хүдэлмэринүүдэй жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ имагтал эрхим шанартайгаар заhабарилагдаhан машинануудhаа болодог байна. Тиимэдэ трактор машинануудай заhабарилгые саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ абадал машинно-тракторна станцинуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй түрүүшын шухала зорилго мүн. Мүнөө намар-үбэлэй заhабарилгын сезон эхилhээр үнихэн болобо. Тиигэбэшье, манай республикын машинно-тракторна станцинууд энэ шухала кампанида хүсэд бэлэдхээгүй ба заhабарилгые тон хангалтагүйгөөр ябуулжа байха юм.

БМАССР-эй газартаряалангай Арадай Комиссарнарай хэhэн шалгалтын ёhоор республикын олонхи машинно-тракторна станцинууд, трактор ба хүдөө ажалай машинануудай намар-үбэлэй заhабарилгада энэ гэхэ бэлэдхэл хээгүй байhан ба зарим МТС-үүд заhабарилгые аяар мүнөө хүртэр эхилээшьедүй байба. Кяхтын, Жиримскэ, Ехэ-Куналейн, Үшөөтэйн, Тимлюйскэ, Ново-Брянска, Курбын МТС-үүд илангаяа муу бэлэдхэлтэй байха юм. Эдэ МТС-үүдэй дирекци болон партийна организацинууд намар-үбэлэй заhабарилгын «сезон үшөө үдыэ» гэhэн шалтаг барилhаар үнэтэй сагаа баража саг дээрээ ортоhон байна. Тэрэнhээ боложо эдэ МТС-үүд октябрь соо трактор ба хүдөө ажалай машинануудые заhабарилха түсэбүүдээ таhалдуулха туханда хүргөө. Дурсагдагша МТС-үүд нёдондоной заhабарилгын сезониие муу бэлэдхэлтэйгээр угтажа, трактор машинануудаа полевой хүдэлмэринүүдтэ эрхим шанартайгаар бэлэдхэжэ шадаагүй дээрэhээ хүдөө ажалай жэлэй бүхы кампанинуудай үедэ хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилбэ. Эдэ МТС-үүдэй тракторна паркын хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилhэн ябадал имагтал үнгэрэгшэ жэлэй заhабарилгые уняагайруулhан ба муу шанартайгаар хэhэн дээрэhээ болоно.

Тарбагатайн, Зэдын, Кяхтын, Закаменай аймагуудтахи партийна, советскэ, газартаряалангай органуудай хүтэлбэрилэгшэд нёдондоной заhабарилгын үедэ эрхим шанар сахиха тушаа онсо hанаалаа табяагүй ба мүн МТС-үүдэй трактор машинануудые заhабарилха хэрэгтэ бодото туhаламжа хүргөөгүй байгаа. Тэрэнhээ боложо эдэхи МТС-үүдэй хэдэн олон трактор, хүдөө ажалай машина болон комбайнууд шанар муутай байжа гүрэнэй комиссар гологдоод, дахин заhабарилагдаха болоо hэн.

Трактор машинануудай заhабарилгые саг соонь, эрхим шанартайгаар дүүргэhэн түрүү МТС-үүдэй хүдэлмэриин дүнгые хараад үзэхэдэ, хэзээ бүхэндэ hайн жэшээнүүдые харуулна. Республика соо саг үргэлжэ түрүүлжэ ябаhан Саянтын машинно-тракторна станци (директорынь нүхэр Танхасаев, ахалагша механигынь нүхэр Воробьев) имагтал заhабарилгын сезондо эртэнhээ хойшо эрхимээр бэлэдхэжэ, тэрэниие түргэн саг соо hайн шанартайгаар үнгэргэдэгэй ашаар, тракторна хүдэлмэриин жэлэй түсэбые үргэлжэ үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Энэ МТС 1945 оной тракторна хүдэлмэринүүдэй жэлэй түсэбые 154 процент, комбайнаар таряа хуряаха түсэб 176 процент дүүргэhэн байха юм. Тэрэшэлэн Сэлэнгын, Селендумын, Хонхолойн, Иволгын, Гашейн машинно-тракторна станцинууд тракторна хүдэлмэриин болон комбайнаар таряа хуряаха түсэбүүдые дүүргэhэн ба үлүүлэн дүүргэhэн байна.

Трактор машинануудай намар-үбэлэй заhабарилгые энэ дары эхилхэ ба энээнэй бэлэдхэлдэ дутуу байhан ябадалаа энэ дары хүсэлдүүлхэ хэрэг—МТС-үүдэй урдахи мүнөө үеын тон шухала зорилгонь болоно. Трактор машинануудай заhабарилгын байгуулагдаhан графигые түрүүшын үдэрhөө эхилжэ эрхим шанартайгаар дүүргэхэ гээшэ МТС бүхэнэй намар-үбэлэй заhабарилгын түсэбые дүүргэхэ шухала нүхэсэл мүн. Намар-үбэлэй заhабарилгын сезондо хүсэд бэлэдхээгүй байhан машинно-тракторна станци бүхэн трактор машинануудай заhабарилгые шууд түргэн үнгэргэхэтэеэ нэгэн доро, бүхы станок болон заhабарилга хэхэ хэрэгсэлнүүдэйнгээ дутуу дундануудые ябууд усадхаха уялгатай.

Трактор машинануудые заhабарилха, запасной частьнуудые нютаг дээрээ бэлэдхэхэ, уралан наринжуулгын дурадхалнуудые олоор оруулха хэрэгтэ МТС-үүдэй тракторист ба заhабарилагшад эдибхитэйгээр хабаадалсаха байhаниинь лабтай. Тэрэшэлэн республикын ажаүйлэдбэриин предприятинууд трактор-машинануудые заhабарилхада хэрэглэгдэхэ запасной частьнуудые үйлэдбэрилхэ түсэбүүдээ заатагүй дүүргэжэ, МТС-үүдтэ туhалха арюун уялгаа мартаха ёhогүй.

Трактор машинануудай намар-үбэлэй заhабарилгые түргэн ба эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ ябадал 1946 ондо үндэр ургаса хуряаха тэмсэл мүн. Тиимэдэ республикын машинно-тракторна станцинуудай тракторист ба бүхы заhабарилагшад трактор машинануудаа эрхим шанартайгаар бэлэдхэхын түлөө социалистическэ мүрысөөнэй ябасые улам шангадхажа, ажалай үндэр бүтээсэ ба эрхим шанарай түлөө үлэр hүнигүй тэмсэхэ уялгатай.

Саратов—Москва гэжэ газопроводой барилга дээрэ

Скважина болзорhоо түрүүн хүдэлжэ эхилбэ

САРАТОВ октябриин 31. (ТАСС) Үсэгэлдэр Елшанкада 36-дахи номерой шэнэ скважиные туршажа дүүргэв. Хүсэд бэшэ мэдээнэй ёhоор, тэндэhээ суудхэ соо миллион хахадhаа доошо бэшэ кубометр газ абтажа байха юм. Энэ хадаа Елшанкын райондо мүнөө хүртэр малтагдаhан эгээн томо скважинануудай нэгэниинь болоно. Тэрэ хүдэлмэри хадаа мастер нүхэр Татарников болон Елшанска районой газар малтаха хүдэлмэриин начальник нүхэр Харчевниковэй ударидалгаар хэгдэhэн байгаа. Энэ скважина болзорhоо түрүүн нэгэ hара тухай сагта хүдэлжэ эхилбэ гээшэ.

Мүн тэрэшэлэн, 42 ба 43-дахи номерой скважинануудай газар малтаха хүдэлмэри дүүрээд, туршалга хэгдэжэ байна. Саратов—Москва гэдэг газопроводой барилгын хүдэлмэришэдэй коллектив хадаа агуу ехэ hайндэрые эрхимээр угтахын түлөө мүрысэжэ байхадаа, тэрэниие болзорhоо хоёр hара урда дүүргэжэ ашаглалгада үгэхэбди гэhэн уялга абаба.

Хариин газарhаа бусажа ерэhэн хүнүүдтэ туhаламжа

БЕЛЕВ (Тульска область). Немецкэ богоолшолгоhоо бусаад, нютагтаа ерэжэ байhан советскэ гражданинууд анхарал оролдолгоор хүрэлэгдэнхэй. Хариин газарhаа бусажа ерэгшэдтэ 500 гэр шэнээр баригдаад, тэндэ 3 мянга гаран хүн орожо түбхинэhэн байна.

Тэрээнhээ гадна, хариин газарhаа бусажа ерэhэн хүнүүд болбол хэдэн арбаад мянган түхэриг мүнгэн туhаламжа, мүн талха, хартаабха, овощь 800 тухай үнеэд ба тугал, 2 мянга шахуу шубуудые абаhан байха юм.

hУНГУУЛИИН ДҮРИМ hАЙСА МЭДЭХЭ ГҮТ?

СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта хэзээ болохоб? Энэ асуудалда нүхэр Зиновьев харюу үгэжэ шадахагүй байба. Энэ хүн жиирын коммунист бэшэ. Нүхэр Зиновьев—партийна хүтэлбэрилэгшэ, Бабушкин городой милициин таhагай дэргэдэхи партийна эхин организациин секретариие орлогшо мүн.

Хэды наhатай хүн депутат боложо шадахаб, Центральна hунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ хэн ба гэхэ мэтын эгээл бараг асуудалнуудта Бабушкин городой ондоо зарим хүдэлмэрилэгшэд харюусажа баhал шадахагүй байгаа.

Тиимэ дээрэhээ тусхай суглаан татагдаhан юм. Тэндэ Бабушкин городой агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, тэдэнэй дунда Зиновьев шэнги ганса нэгэншье хүнүүд суглараhан байна. Партиин обкомой лектор нүхэр Кузнецкий СССР-эй Верховно Соведэй hунгалтада бэлэдхэлэй зорилгонууд тухай хэлээд, шухала заабаринуудые үгэбэ.

hунгуулиин хуулиие үргэн ниитэдэ hайса ойлгуулхын тула эгээл түрүүн агитаторнууд, пропагандистска хүдэлмэрилэгшэд өөhэдөө hайн бэлэдхэлтэй байха ёhотой.

Д. ПУРБУЕВ.

Мүрысөөндэ түрүүлэгшэд

hаяхан, БМАССР-эй Арадай Комиссарнарай Совет болбол республикын худалдаа наймаанай органуудай, ОРС-уудэй болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай коллективүүдэй 1945 оной гурбадахи квартал соохи социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые хаража үзөөд, гүрэнэй заводой ОРС-ын коллективые (начальнигынь нүхэр Мясников) илажа гараба гэжэ тоолобо. Тус ОРС хадаа эд бараа эрьюулхэ түсэбөө 119,6 процент дүүргэв. Жэжэ наймаа хэхэ түсэбөө—125.5 процент, эдеэ хоолой зүйлые hайжаруулха даалгабаряа—111,7 процент, үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха түсэбөө 120,9 процент, загаhа бариха түсэбөө—143,9 процент дүүргэхэhээ гадна, тус заводой туhалбариин ажахы таряа ба овощь хартаабха хуряаха түсэбөө саг болзор соонь, гээлтэ хоролтогүйгөөр хэhэн байгаа.

Тиимэhээ БМАССР-эй Совнарком болбол энэ ОРС-ын коллективтэ өөрынгөө дамжуулгын Улаан туг ба 10 мянган түхэриг мүнгэн шан үгэхэ гэжэ шиидхэбэри гаргаба.

Тэрэшэлэн худалдаа-наймаа хэхэ түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэhэн Бурмонторгын Городской таhагай коллективтэ (директорынь нүхэр Волков), нүхэр Бутырин директортэй Бурмонторгын промкомбинадай мастерскойн коллективтэ, Мяханай комбинадай ОРС-ын коллективтэ (начальнигынь нүхэр Романов), Гүрэнэй заводой ОРС-ын загаhанай үйлэдбэриин коллективтэ (директорынь нүхэр Качин) хоёрдохи шагналнууд болохо 5—5 мянган түхэриг барюулхаар БМАССР-эй СНК шиидхэбэ.

Түсэбөө 123 процент дүүргэжэ, бүхы хүдэлмэреэ үндэhөөрынь hайжаруулжа шадаhан депогой ОРС-ын коллективтэ (начальнигынь нүхэр Тагпльцев) гурбадахи шагнал болохо 3.000 түхэриг үгтэбэ.

Спецторгын № 1 столовын коллективтэ (директорынь нүхэр Воробьева), Гүрэнэй заводой ОРС-ын № 4 магазинай коллективтэ (директорынь нүхэр Горячая) дүрбэдэхи шан болохо 2—2 мянган түхэриг үгтэхэ болоо.

БМАССР-эй Совнарком болбол дээрэ дурсагдаhан коллективүүдэй hайн хүдэлмэриие тэмдэглэхэ зуура Бурмонкоопсоюз (президиумэйнь түрүүлэгшэ нүхэр Доржин) БСУРП-ын ОРС (начальнигынь нүхэр Локтионов), ДН—4 (начальнигынь нүхэр Редькин), ПВРЗ-гэй ОРС (начальнигайнь орлогшо нүхэр Юшин), Бурмонрыболовпотребсоюз (түрүүлэгшэнь нүхэр Павленко) гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг коллективүүд Октябриин урда тээхи социалистическэ мүрысөөе дэлгэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри өөhэдынгөө дунда хээгүй байhан дээрэhээнь үнгэрэгшэ гурбадахи квартал соо үйлэдбэрингөө программые тон хангалтагүйгөөр дүүргэбэ гэжэ тэмдэглээд, түрүү коллективүүдhээ үльгэр жэшээ абажа, Октябриин урда тээхи социалистическэ мүрысөөниие коллективүүдэйнгээ дунда үргэн далайсатайгаар эрхилжэ, ерэхэ дүрбэдэхи квартал соо гүрэнэй зүгhөө үгтэhэн түсэбүүдые гансахан дүүргэхэ бэшэ харин үлүүлэн дүүргэхэ тушаа өөhэдынгөө хүдэлмэриие үндэhөөрынь hайжаруулха тушаа эрилтэ хэбэ.

Г. БАДМАЕВ.

Клубай хүдэлмэри тухай

Фабрика, завод, колхоз ба совхозуудай клубуудай хүдэлмэриие hайжаруулха тушаа партийна организацинууд ехэхэн анхарал оролдолгоёо гаргаха үүргэтэй. Хэнэйшье мэдэhээр клубууд болон улаан булангууд арад ниитын дунда культурно-ниитын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха ёhотой байгаа.

Гэбэшье, Гремяченскиин загаhанай заводой дэргэдэхи клубые даагша энэ үүргэеэ муугаар дүүргэжэ байха юм. Юундэб гэхэдэ, клубые даагша нүхэр Кирпичева болбол тон хайхарамжагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Хэдэн дахин байрадаа ошоогүйдэ клубтаа ерэдэггүй зантай. Керосин үгы гэжэ шалтаглаад клубтаа угташье ерэдэггүй ушарнууд олон үзэгдэдэг юм.

Тиимэhээ эндэхи залуу хүдэлмэришэд клубта ошожо, хүхюун сэнгэлигээр сагаа үнгэргэхэ ба амарха аргагүй болошоо. Мүнөө эндэхи залуушуул али нэгэн гэрэй хажууда сугларжа, мяил шуугаад лэ тарадаг зантай. Клубта сугларжа, зүжэг наада табиха, хараха, hонирхолтой элидхэл гү, али лекци шагнаха, ном уншаха зугаалха, наадаха дуратай байhан залуушуул слоншье мүртөө клубгүй дээрэhээнь иимэ байдалтай болошоо. Гадна, залуушуул соо клубай хүдэлмэриие ябуулхаар мэргэжэлтэй нүхэдшье оhа бии. Ушар иимэ дээрэhээ партийна, комсомольско ба профсоюзна организацинууд энэ асуудал тушаа hанаагаа табижа, клубайнтаа хүдэлмэриие hэргээн hайжаруулха уялгатай.

Мүнөө hунгуулиин бэлэдхэл эхилээд байхада колхозно клубай хүдэлмэриие hайжаруулха уялга шухала хэрэг мүн.

ИВАНОВ.

Хүндэлэлэй доска

ВКП(б)-гэй АЙКОМУУД БА АЙМГҮЙСЭДКОМУУДАЙ ЗУУРШАЛГААР ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДОСКАДА hЭШЭГДЭБЭ

ЗАИГРАЙН АЙМАГ

70. **«Арбижал» колхоз** (правлениинь түрүүлэгшэ **Б. Н. Самаганов**, партийна организациин секретарь **И. Н. Кулаков**)—гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорhоо урид, октябриин 22-то дүүргэhэн байна.

КАБАНСКЫН АЙМАГ

71. **Сталинай нэрэмжэтэ колхоз** (правлениинь түрүүлэгшэ **Л. И. Иевский**, партийна организациин секретарь **Н. И. Фёдотов**)—8.850 пүүд таряа тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые болзорhоо урид бүримүhэн дүүргэбэ.

72. **Кировэй нэрэмжэтэ колхоз** (правлениинь түрүүлэгшэ **С. П. Бабинцев**, партийна организациин секретарь **И. Т. Мосович**)—гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорhоо урид дүүргэhэн байна.

Ториин аймаг

Залуушуул жэшээ харуулба

1945 оной ургаса хуряалгын үедэ энэ аймагай «Заветы Ильича» гэжэ хүдөө ажалай артелиин залуушуул унаhан малгайгаа абангүйгөөр хүдэлмэрилжэ гараа. Таряахуряалгын халуун үдэрнүүдтэ колхозой комсомолецууд ба залуушуулай олонхидынь үйлэдбэриингөө нормонуудые 200 процент хүртэр hайн шанартайгаар дүүргэдэг hэн.

Залуу колхозницууд Евгения Галсанова, Цыден Додеева ба бусад илангаяа илгаржа гараhан байна. Элэнэр таряахуряалгын ямаршье хүдэлмэридэ ябахадаа хурдан темпэ hуладхаагүй юм. Эдэ залуушуулай эршэтэй ажал хадаа «Заветы Ильича» артелиин гэшүүдэй ургаса хуряалга ба гүрэндэ таряа тушаалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ ябадал хангалсаhан байна.

Мүнөө тус артелиин комсомолецууд ба залуушуул таряахуряалгын үедэ колхоз соо суурхаhан магтаалаа алдахагүйн түлөө бүри шанга эршэтэйгээр ажаллажа байха юм. Тиин, таряа сохилгын бүхы хүдэлмэринүүдые Агуу ехэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVIII жэлэй ойн үдэр хүртэр заатагүй дүүргэхын түлөө үлэр hүнигүй тэмсэнэд. Ториин аймагай бүхы залуушуул энэ эрхим эдибхитэй хурдан ажалай дүршэлые халан абажа ажахын шухала кампанинуудта эдэхэн шангаар хабаадалсадаг болохо ёhотой.

Д. О. ЦЫДЫПОВ.

Советскэ Союзай hонин

ЯГААН ШААЖАНХАЙ

Үнгэ бүриин уран шэмэг ба зурагуудтай шаажанхай амhартанууд, уранзохёолшод болон полководецуудай шаажанхайгаар шудхаhан бюстнууд, барельефүүд гэхэ мэтын эдлэлнүүд Ломоносовой нэрэмжэтэ Ленинградскэ фарфорова заводые алдар суута гаргаhан байгаа. Мүн эндэ гэр байранууд болон олониитын байшангуудые шэмэхэгоёохо элдэбын шаажанхай хэрэгсэлнүүд бүтээгдэдэг байгаа.

Мэнэ hаяар тус завод hайн шанартай ялагар сагаан шаажанхайгаар столовын амhартануудые бүтээжэ гаргадаг болохонь.

Уран hайхан эдлэлнүүдые бүтээн гаргахын тулада мүнөө тэндэхи эрхим мастернууд хүдэлмэрилжэ байна. Уранзурагшад Лебединская болон Протопопова гэгшэд «Москва», «Ленинград» гэжэ темэтэй столовын амhартануудые уранhайханаар зуража, үльгэр хэбыень бэлдэбэ. Баhа, ягаан шаажанхайгаар элдэб юумэ бүтээдэг болоо.

ГАР ТУЛАЛДААГААР БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨН БОЛОЖО БАЙНА

ЛЬВОВ, октябриин 29. (ТАСС). Гар тулалдаа хэхэ тушаа Бүхэсоюзна мүрысөөн боложо эхилээ. Москва, Ленинград, Тбилиси, Куйбышев, Львов болон бусад городуудай командანууд хабаадалсана. Жадаар байлдаануудые хэхэ тушаа мүрысөөндэ арбан москвичууд, мүн ленинградска мастер Туманов, тбилисец Шерванидзе гэгшэд шалгаржа гараа. Түбэгтэй бэрхэ газарнуудые табажа гараха тушаа мүрысөөн ба эрхим фехтовальщигуудай уулзалган болохо юм.

Киргизскэ ССР-эй Кагановичска районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой звеновод Суракан Кайназарова гэгшэ өөрынгөө участок дээрэhээ гектар бүриин 1.000 центнер сахарай свёкло суглуулжа абаад, Ново-Троицка сахарна заводто эльгээжэ байна.

В. Сердюковэй фото (ТАСС-эй фотохронико).

ХАРЬКОВАЙ БИИ БОЛОhОНhОО ХОЙШО 300 ЖЭЛ

ХАРЬКОВ, октябриин 29 (ТАСС). Харьковай бии болоhонhоо хойшо 300 жэлэй ой 1946 ондо хүсэхэнь. Энэ городой ойдо зорюулагдаhан ехэ выставкэ хадаа Түүхын музей соо бэлдэгдэжэ байна. Тэрэ хадаа эртэ урдын Харьков тухай, гражданска дайнай үеын город тухай, шэнэ индустриальна Харьков тухай хөөрэжэ үгэхэ юм.

Музейн научна хүдэлмэрилэгшэд болбол түүхэтэ документнууд, бэшэгүүд, фотографи, зурагууд болон бусад экспонадуудые суглуулжа байна. 1655-1656 онуудта үндэhэлжэ бии болоhон түрүүшын Харьковска хэрэмэй макетые бодото фотографи дээрэhээ бүүлгажа хэхэ юм. Энэ хэрэмэй зарим хубиинь, жэшээнь Покровско церковь ба шулуун гэр хадаа мүнөө хүртэр бүтэн байна. Мүн тэрэшэлэн, хэрэмэй үхэр буунууд тэрэ хэбээрээ үлэhэн байха юм.

Харьковай түүхэ домог гээшэ угаа hонирхолтой байна. 1709 ондо Полтава шадар соведүүлтэй дайн хэхэ үедэ 1-дэхи Петр болбол тус городой оборонье бүхэжүүлхын тулада Харьковта ерээ hэн. Энэ городой хэдэн олон гэр байшангууд хадаа Харьковта Суворовой, поэт декабрист К. Рылеев болон бусадай ерэhэн ябадалтай холбоотой.

1900 ондо энэ хүдэлмэришэдэй түрүүшын маевканууд болоо байгаа. «Харьковта болоhон майн үдэрнүүд» гэhэн статья соогоо В. И. Ленин болбол Харьковай хүдэлмэришэн ангиин политическэ тэмсэлдэ эрхим дээдэ сэгнэл үгэhэн байна.

Ермоковичын тракторна бригада 3 жэлэй нормо дүүргэбэ

КЕМЕРОВО, октябриин 29. (ТАСС). Кузнецкэ МТС-эй залуушуулай бригада бүхы Кузбасс дотор алдаршаад байна. Тэрэниие суута тракторист А. Ермокович гэгшэ хүтэлнэ. Мэнэ hаяхан тус бригада 3 жэлдэ хэхэ тракторна хүдэлмэриин түсэбые дүүргэбэ. Дунда жэшээгээр 15 хүсэтэй трактор бүхэнөөр 986 гектар газар хахалагдаа.

Элэнэр онсо hайн журамтай, хүнүүдые зүбөөр хубаажа табиhан, мүн үгтэhэн даалгабариие дүүргэхын хойноhоо саг үргэлжэ хиналан харадаг, горючияа гамнажа гаргашалдаг байhан хадаа, иимэ амжалтада түйлаба. Тэндэ хамта 8 тонно горючи ба түрхихэ тоhон арбилагдаба.

Партийна ажабайдал

КОММУНИСТНУУД МҮРЫСӨӨЕ ЭМХИДХЭНЭ

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVIII жэлэй [illegible] ажал хүдэлмэри дээрээ амжалтануудые туйлажа угтаха зорилготойгоор дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ коммунистнууд болон комсомолецууд эдибхитэйгээр оролсожо, һайн жэшээ харуулхаһаа гадна, энэ мүрысөөниие эмхидхэгшэд ба хүтэлбэрилэгшэд боложо ябанад.

Жэшээлхэдэ, ВКП(б)-гэй член, тракторна бригадын бригадир нүхэр Бензарагца Шагдуров болбол социалистическэ мүрысөөндэ ороходоо абаһан уялгануудаа үдэр бүри 120—130 процент хүртэр дүүргэжэ, коллектив соогоо түрүүлжэ ябана. Мүн тэрэшэлэн партиин членүүд нүхэд Буянтуев, Доржиев, Мункуев болон бусад Октябриин урда тээхи мүрысөөндэ түрүү һууринуудые эзэлжэ, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые үдэрһөө үдэр бүри туйлажа ябанад. Мүнөө эдэнэр хоёр-гурбан нормонуудые дүүргэжэ, коллективнэгээ дунда алдар суута гаранхай.

ВКП(б)-гэй член нүхэр Буянтуевай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 180 процент дүүргэжэ, МТС-эй дирекциин болон партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан туг гартаа бүхөөр барина.

Нүхэр Шагдуровай бригадынхид жэлэйнгээ түсэбые 132 процент дүүргээ. Тэрэшэлэн коммунист нүхэр Мункуевэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид түсэбөө 135 процент дүүргэһэн байха юм. Партиин член нүхэр Доржиевай бригадынхид жэлэйнгээ түсэбые 124 процент дүүргэхэһээ гадна, үнэтэ горючи ехээр арбилжа шадаба. Эдэ коммунистнууд болбол таряахурялгын ба сохилгын үедэ үдэрэйнгөө нормонуудые 180—190 процент хүргэр эрхим һайн шанартайгаар дүүргэһэн байгаа. Коммунист нүхэр Кокорин гэгшэ абаһан уялгаа мүн лэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, түрүү үүргээ бэелүүлжэ ябана. Коммунистнууд болон комсомолецуудай эдибхитэйгээр хүдэлмэрилһэнэй ашаар манай МТС комбайнаар таряахуряаха жэлэйнгэ түсэбые болзорһоонь холо урид 161 процент дүүргэжэ, ехэхэн тооной горючи арбилһан байгаа. Тэрэшэлэн тракторна хүдэлмэриин түсэб үшөө октябриин 10-да 110 процент дүүргэгдэһэн байна.

Манай партийна организаци болбол өөһэдынгөө зэргэдэ түрүү хүнүүдые элсүүлхэ, залуу коммунистнуудые политическээр хүмүүжүүлхэ тушаа ехэхэн анхарал оролдолгоёо гаргана. Үнгэрэгшэ жэлэй май һараһаа 1945 оной октябрь һара хүртэр партида 13 түрүү трактористнууд, 2 механигууд, нэгэ тракторна бригадын бригадир эруулагдаба. Мүнөө «ЧТЗ» трактораар 800 гектар газар хахалһан суута тракторист нүхэр Бадма Нимаева гэгшэ большевистскэ партиин зэргэдэ ороходоо бэлэдхэл хэжэ, партиин устав болон программатай дэлгэрэнгыгээр танилсажа байха юм. 501 гектар газар элдүүрилһэн ба 620 килограмм горючи арбилһан түрүү тракторист нүхэр Доржи Шагдуров гэгшэ партида орохын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байна.

«СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай дүрим», Сталинска Конституци болон һунгуулиин бусад законуудые үндэһөөрынь шудалхаһаа гадна, арад ниитын дунда энэ закониие ойлгуулжа үгэхэ тушаа МТС-эй коммунистнууд ба комсомолецууд ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэнэд. Мүнөө тракторна бригада, комбайнова агрегадуудаар 2—3 дахин политическэ темэтэй хөөрэлдөөнүүд энэ асуудалаар үнгэргэлөө.

Һаяхан партийна организациин ээлжээтэ суглаан дээрээ «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые үнгэргэхэ үедэ коммунистнуудай зорилго» гэһэн асуудалые зүбшэн хэлсээд, манай партийна эхин организаци болбол энэ асуудалаар тодо һонор ба дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталжа абаһан байгаа. Тиин, энэ шиидхэбэрее саг болзор соонь дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы коммунистнууд эдибхитэйгээр хабаадалсана.

Партийна организациин ба МТС-эй дирекциин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд һунгуулиин асуудалаар агитаторнуудтай семинар үнгэргэжэ, Сталинска Конституци тухай теоретическэ элидхэл ба лекцинүүдые хэдэг болоо. Тэрээнһээ гадна, «Правда» ба «Известия» газетэнүүдтэ толилогдоһон түрүү бэшэгүүдые бүхы агитаторнуудай хабаадалгатайгаар уншажа үгтэһэн байха юм.

Полевой станууд болон МТМ-гэй байрануудаар СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудта бэлэдхэлэй лозунг ба плакадууд гоё һайханаар бэшэгдэжэ няаха тушаа комсомолецууд ехэхэн эдибхитэйгээр хүдэлмэрилнэ.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин XXVIII жэлэй һайндэр ойртожо байна. Ушар иимэһээ коммунистнууд болон комсомолецууд болбол Октябриин урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо абаһан уялгануудаа өөһэдынгөө бэеэр дүүргэхэһээ гадна, энэ хүндэтэй ба харюусалгатай уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь бүхы партийна бэшэ, тракторист болон комбайнер, мүн тэрэшэлэн бүхы ажалшадта халуун туһаламжа үзүүлхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

П. АНГАРОВ, Сэлэнгын МТС-эй парторганизациин секретарь.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ БЭЛЭН ГҮТ?

Эдэнэр—магтаалта малшад

Малажалай аймагай выставкэдэ Бичурын хэдэн олон түрүү колхознигууд хабаадаха байна. Аймагай выставкын комиссиин шэлэн олоһон түрүү малшадай дунда Калининай нэрэмжэтэ колхозһоо хэдэн олон хүнүүд бии. Энэ колхозой түрүүлэгшые малажалай талаар орлогшо Бадмажап Данзанович Дылыков гэгшэ адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые колхозоороо зүһэн бүреэр үлүүлэн дүүргэхэ, тэрэшэлэн малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха жэлэй түсэбые бүримүһэн дүүргэхэ ябадал хангаһанай түлөө аймагай выставкэдэ хабаадалсаха эрхэ олоо.

Тэрэшэлэн тус колхозой һүнэй-товарна фермын һаалишан Цыпилма Цыренова, үхэршэн Гурома Цыбикова гэгшэд түрүү ажалаараа тусгаар шалгаржа, выставкэдэ хабаадаха болоһон байна. Һаалишан Цыпилма Цыренова 15 үнеэ түрүүлээд, тугалнуудынь нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, һү һааха түсэбөө дүүргэһэн байха юм. Мүн нүгөө нүхэрынь колхозно һүрэгые гурбан жэл соо үбэл, зунгүй адуулжа, хоролтодо оруулаагүй байна.

Хониной-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд Намжилма Цыремпилова, Цыренцу Дашиева гэгшэд хони ,ямаа үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэһэнэй, мүн тэдэнэрһээ абтаха ашаг шэмыень дээшэлүүлһэнэй түлөө выставкэдэ хабаадаха болоо. Энэ хоёр хонишод тус бүридээ 100 эхэ хониһоо 117 хурьга абаад, гарзагүйгөөр тэнжээһэн, хониин бүхэнһөө дунда зэргээр 1,9 килограмм ноохо хайшалһан байха юм.

Ч. КУПРАШ.

Залуушуулай үүсхэл

Малажал хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадал садхалан тэжээл, дулаан байра байдал ба эрхим харууһанһаа болодогые һайса ойлгоһон Тамчын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой комсомолецууд ба залуушууя колхозно һүрэгтөө үбһэ тэжээл нэмэжэ бэлэдхэхые, мүн үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхые уряалан аймагай бүхы залуушуулда хандалга гаргаа һэн. Тиин, эдэнэр өөһэдынгөө абаһан социалистическэ уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Тэжээл нэмэжэ бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ гараһан гусхай бригадын членүүд комсомолка Дарима Доржиева гэгшын хүтэлбэри доро ябажа 500 гаран пентнер үбһэ бэлэдхэһэн ба 30 тонно силос дараһан байха юм. Мүнөө эдэнэр тэжээл бэлэдхэлгээ үргэлжэлүүлһээр.

Зарим комсомолецууд ба залуушуулынь бэлэн болоһон үбһэ тэжээлые фермэ, гүүртнүүдээр шэрэжэ байна. Энэ колхозой залуушуул имагтал үбһэ тэжээл нэмэжэ бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ иимэ эршэтэйгээр хабаадалсана бэшэ, мүн адуу малай үбэлэй байра байдалые заһабарилха ябадалда али болохо туһаламжа үзүүлнэ.

Адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, колхозно һүрэгүүдэй тоо толгойе олошоруулха, тэдэнһээ абтаха ашаг олзые дээшэлүүлхэ шухала хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө оролдожо байһан Сэлэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой комсомолецууд болон залуушуулай һайн үүсхэл хаа-хаанагүй дэмжэгдэжэ байна.

Д. БУДАЕВ.

Түрүү адуушад выставкэдэ хабаадахань

«Улаан Номто» колхозой мориной-товарна фермын түрүү хүдэлмэрилэгшэд адуу моридоо олошоруулан, атар тарг[illegible] байлгахын түлөө унаһан малга[illegible]забдагүйгөөр ажаллана. [illegible]рэнэй ашаар тус фермэ түл абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Түрүү адуушан Базар Бадмаев гэгшэ 13 гүүнһээ 12 унага абаад, нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээһэн байха юм. Тэрэшэлэн Цырендари Аюшеева гэгшэ эдэнэрһээ гээгдэхээр бэшэ байна. Түл абаха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэһэнэй ашаар, эдэ адуушад тус тустаа нэгэ унага нэмэлтэ түлбэри абаха болонхой.

Адуу мори үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ иимэ эдибхитэйгээр хабаадалсажа байһан дээрэхи нүхэд Торин аймагай малажалай выставкэдэ барандаа хабаадалсаха болобо.

Выставкэдэ хабаадаха кандидадууд

СОСНОВО-ОЗЕРСК. **(Телефоноор абтаба).** Яруунын аймагай малажалай выставкые үнгэргэхэ комиссиин членүүд выставкэдэ хабаадаха кандидадуудые шэлэн олохо хүдэлмэри дүүргүүтэй байна.

Дүүрэн бэшэ мэдээгээр тус выставкэдэ 300 хүн, малажалай хоёр фермэ хабаадалсахаар олдобо. «Улаан туяа» колхозой хониной-товарна фермэ, Эгэтын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мориной-товарна фермэнүүд тус выставкэдэ хабаадалсаха эрхэ олоһон байна.

А. ВАСИЛЬЕВ.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэбэ

ТАРБАГАТАЙ. **(Телефоноор абтаба).** Адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые тушаан абаха гүрэнэй комиссиин дүнгүүд хадаа аймагай бүхы колхозуудай фермэ, гүүртнүүдэй байра байдалаа бүгэдынь заһабарилжа бэлэн болгоһон байһыень харуулна. Зарим колхозууд малай байрануудые сагаадажа дүүргээдүй байһан аад, тэрэнээ һаяар хүсэлдүүлжэ дүүргэхэнь.

«Гигант», «Победитель», Десятниковска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд үбэлэй үедэ үхэр малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэһэн байна. Мүнөө эдэ колхозуудай членүүд нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэлгые үргэлжэлүүлһээр. Тэрэшэлэн эндэхид малай үбэлэй байра байдалнуудые һайн шанартайгаар заһабарилжа урин дулаан болгонхой. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдээ дүүргэжэ, садхалан тэжээл хангабашье, һанаагаа амаржаагүй байһан эдэ колхозуудай бүхы малшад үбэлэй бэлигээриие зүбөөр хэрэглэжэ, малаа һайнаар адуулхын түлөө бүхы хэмжээнүүдые хараалаанхай.

П. ГАВРИЛОВ.

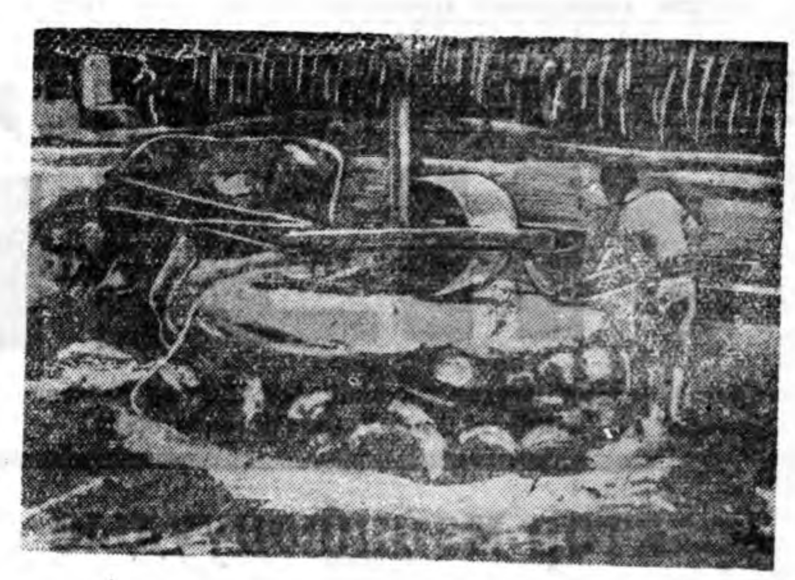
Колхозой омгорхол

Хусай Улигеев гэгшын хүтэлбэрилдэг һүнэй-товарна фермэ Байкало-Кударын аймаг соо түрүү зэргэдэ тоологдодог юм. Энэ фермэ эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые 121,6 процент дүүргэһэн байна. Түрүү фермын малшадай энэ амжалтанууд халаа Корсаковска сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой бүхы членүүдые омгорхуулдаг юм. Юуб гэхэдэ, фермын бүхы хүдэлмэрилэгшэд һүрэг малаа олошоруулан үсхэбэрилхын түлөө унаһан малгайгаа абангүйгөөр тэмсэжэ, малажалай эгээл харюусалгатай үеые гарза гайгүйгөөр үнгэргэдэг байна.

1945—46 онуудай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые улам һайнаар үнгэргэхын түлөө тус фермын малшад үлүү ехээр оролдоо. Тэрэнэй ашаар, малай бүхы байра байдалнуудые саг соонь заһабарилжа, урин дулаан болгоһон ба мүн бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэһэн байха юм.

Тэрэшэлэн «Партизан Кударинец», Кагановичын нэрэмжэтэ колхозуудай һүнэй-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд малажал хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэбые дүүргээд, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые амжалтатайгаар үнгэргэһэн байна. Эдэ фермэнүүдые даагшад С. Баландин, С. Цоктоев гэгшэд урин дулаан ба садхалан үбэлжэлгэ хангаха хэрэгтэ фермынгээ бүхы хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлжэ шадаа.

Б. ГРИГОРЬЕВА.

Маньчжурида газараа элдүүрилхэ ба хүдөө-ажалай продукциие олбосоруулха талаар эртэ урдан хуушанай арга зэмсэгүүдые үшөө орхёодүй.

Маньчжуриие японтоной эзэлээд байха үедэ хүн зониие дошхон шэрүүнээр мүлжэдэг ба хүшэхүрэхын аргагүй налог тоходог байһан ушарһаа мүнөө сагай хүдөө ажалай багажа зэмсэгүүдые таряашадай абаха арга байгаагүй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Санцзян провинцида Пзяндунтин гэдэг деревнидэ булаа бутаруулжа байна.

Н. Фарафоновой фото (ТАСС-эй фотохронико).

БҮХЫ ДЭЛХЭЙН ЗАЛУУШУУЛАЙ КОНФЕРЕНЦИ НЭЭГДЭБЭ

ЛОНДОН, октябриин 30. (ТАСС). Үсэгэлдэр Альбертхоллдо митинг боложо, бүхы дэлхэйн залуушуулай конференци нээгдэһэн байна. Тэндэ 5 мянга гаран хүн байлсаба. Өөһэдынгөө национальна тугуудые бариад, баяр ёһололой гуримтайгаар зал соогуур ябажа гараһан 64 гүрэнэй делегациие тэндэ сугларагшад бүгэдөөрөө халуун дулаанаар угтаһан байха юм.

Түрүүлэгшын үгэ хэлэһэнэй һүүлээр, Англиин худалдаа-наймаае эрхилхэ министр Стаффорд Криппс гэгшэ тэндэ сугларһан зон тээшэ хандажа үгэ хэлэхэдээ: «Энээнһээ хойшо эдибхитэй шударгуу ажал хэхэ байһан бүхы дэлхэйн залуушуул ерээдүйн сагай байдал ямар байха ёһотойб гэжэ өөһэдынгөө үзэл һаналые тодоруулха тухай оролдохо ёһотой—гэбэ.

Англиин король Георг VI, Трумэн Эттли, Бевин Стеттиниус, Ван Ши-цзе болон Кафтанов гэгшэдһээ конференциин абаһан амаршалгын телеграммануудые уншагдаһан байна.

Алан Буш гэгшын ударидалгаар хүдэлмэришэнэй музыкальна ассоциациин хор болбол английска, китайска, югославска болон советскэ дуунуудые дуулаһан байна. Митингдэ хабаадалсагшад бүгэдөөрөө баяр-ёһололой залуушуулай шахаа-тангариг үгэбэ. Зал соо байлсаһан хэдэн мянгаад залуу хүнүүд: газар дэлхэй дээрэ фашизмын бүхы шэнжэ тэмдэгые үндэһөөрынь арилгажа, арадуудай хоорондохи гүнзэгы ба үнэн зүрхэнэй хани барисаание бии болгохын тулада бүхы дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэхи үндэһэ яһанай ба шажан мүргэлэй залуушуулай нэгэдэлые бии болгохобди гэһэн уялга абанабди» гэбэ.

Митинг болбол СССР-эй, Англидай, Франциин, США-гэй, Англиин национальна гимнүүдые дуулалгаар дүүрэв.

ЧЕХОСЛОВАКИИН САГ-ЗУУРЫН НАЦИОНАЛЬНА СУГЛААН НЭЭГДЭБЭ

ПРАГА, октябриин 29. (ТАСС). Үсэгэлдэр парламентын байшан соо Чехословакиин саг-зуурын национальна суглаан нээгдэбэ гэжэ пражска радио мэдээсэнэ. Премьер-министр Фирлингер гэгшэ түрүүшын үгэ хэлэбэ. Хүндэ-хүшэр дайн сэрэг сооһоо манай арад зон урган мандажа ба хатуу зоригтой боложо гараа—гэжэ премьер-министр хэлэнэ. Тэрэ хадаа национальна нэгэдэлэй агууехэ идейн хүсые мэдэрһэн байха юм.

Удаа тээнь, депутадууд болбол шахаа-тангариг үгэбэ. Саг-зуурын национальна суглаанай түрүүлэгшээр Иосиф Давид гэгшэ нэгэн дуугаар һунгагдаа.

Ойро зуура забһарлалга болоһоной һүүлээр, шэнэ түрүүлэгшэ Иосиф Давид болбол удаадахи һунгалтануудай болотор республикын президент д-р Эдуард Бенеш өөрынгөө тушаал даажа байхыень гуйха гэһэн дурадхал оруулба.

Тэрэ дурадхалые суглаагаар баталжа абаа.

Саг зуурын национальна суглаанай заседани дээрэ ерэһэн Эдуард Бенешые депутадууд нэрьемэ альгаа ташалгаар угтаба. Бенешын үгэ хэлэхэдэнь, тэрэ суглаан халуун-дулаанаар хүлеэн абаба.

ИТАЛИДА ПОЛИТИЧЕСКЭ ЗАБАСТОВКОНУУДЫЕ ХЭХЭ ЯБАДАЛ ХОРИГДОБО

ПАРИЖ, октябриин 28. (ТАСС). Хойто Итали дотор политическэ забастовконуудые хэхэ ябадалнуудые союзна засагаархин хорибо гэжэ Франс пресс агентство дамжуулна. Тэдэнэр хадаа забастовко эмхидхэгшэдые арестовалхабди гэжэ уридшалан һануулһан байха юм.

ЯПОНИИН ДОТООДО ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТР АБЭ ГЭГШЫЕ АРЕСТОВАЛХА ТУХАЙ ЗАХИРАЛТА ГАРАБА

ТОКИО, октябриин 30. (ТАСС). Союзна командовани болбол урдань Японии дотоодо хэрэгүүдэй министр байһан Генка Абэ гэгшые арестовалха тухай захиралта гаргаба гэжэ токиоска радио дамжуулна. Тэрэ хүниие японско засагаархин концлагерьта абаашажа тушааха ёһотой.

ЯПОНСКО ИМПЕРАТОРАЙ ЭДЛЭЖЭ БАЙҺАН ЗӨӨРИ ТУХАЙ

ЛОНДОН, октябриин 29. (ТАСС). Лондонско радио болбол японско императорска ордоной эдлэжэ байһан баян зөөри тухай тоо мэдээнүүдые токиоска газетэнүүд толхаглаба гэжэ дамжуулна. 1912 ондо император Хирохито гэгшэ нэгэ миллион фунт стерлинг мүнгэтэй байһан юм гэжэ газетэнүүд бэшэнэ. 1940 ондо 3 миллион акр газартай байгаа һэн. Тэрэнь жэлдэ 600 мянган фунт стерлинг олзо үгэдэг байба.

Һунгуулиин закониие шудалая!

1. Манай һунгалтанууд бүгэдэниитын байна

Һунгуулиин закон болохо—«СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ дүрим» тунхаглагдаа. Заводууд дээрэ ба албан газарнуудта, колхозууд ба совхозуудта, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй дунда хаана-яанагүй агитаторнууд болбол Сталинска Конституциин агууехэ заршамууд дээрэһээ үндэһэлһэн энэ гайхамшаг документ тухай хөөрэжэ үгэнэ.

Һунгалта хэхэ тухай Дүримэй бүхы статьянууд болбол дэлхэй дээрэ өгөөн үргэн демократи болохо социалистическэ демократиин ямар удхатай байһыень бидэнэй үмэнэ дэлгээжэ харуулна. СССР-эй Верховно Соведтэ депутадуудые һунгахадаа бүгэдэниитын, тэгшэ ба сэхэ һунгаха эрхэтэй байхын үндэһэ һуури дээрэ һунгагшад нюусаар голосовалжа хэхэ юм гэжэ СССР-эй Конституциин ёһоор зохёогдоһон Дүримэй анха түрүүшын статья соо хэлэгдэнэ. Энэ хадаа советскэ демократиин үндэһэ һууринуудые үлэмжэ дүүрэнээр ба эрид шууд элирхэйлэн харуулһан ябадал болоно. Эдэ бүгэдые бэелүүлхэ ябадал хадаа Советскэ Союзай хуули засагай дээдэ органой депутадуудые һунгаха условинууд ба гурим журамые тодорхойлон зааһан бүхы һунгуулиин законоор хангагдаха байна.

СССР-эй Конституциин 135-дахи статьягай ёһоор, депутадуудые һунгаха ябадал бүгэдэ ниитын байха юм гэжэ Дүрим соо хэлэгдэнэ. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ: расовэ ба национальна илгаа, эрэ эхэнэрэй илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм һургуули, түбхинһэн һуудал, социальна, уг гарбал, зөөри шадал ба үнгэрһэн сагай ажал-ябуулгые хамаархангүй 18 наһанһаа эхилэн манай ороной бүхы гражданинууд һунгаха эрхэтэй. Гансал тогтомол хуулиин ёһоор, ухаамуутай гэжэ тоологдоһон хүнүүд, мүн тэрэшэлэн сүүдээр шиидхэгдэжэ һунгуулиингаа эрхые хэды шэнээн болзор соо хаһуулха болоһон хүнүүд тэрэ саг соогоо һунгаха эрхэгүй байха болоно.

Манай орондо хэгдэжэ байһандал адли, тиимэ үнэхөөрөө бүгэдэниитын һунгалта гээшэ дэлхэй дээрэ ондоо нэгэшье гүрэндэ байгаагүй ба байнашьгүй. Бүхы буржуазна гүрэнүүдэй, тэдэнэй дунда демократическа гээшэбди гэжэ бэеэ нэрлээд, һунгалтые бүгэдэниитын байха юм гэжэ формальнаар хэлэдэг оронуудайшье һунгуулиин законууд бага бэшэ хаһалтануудые хэдэг байна. Олон миллион ажалшад һунгалтануудта хабаадалсангүй үлэдэг. Хэдэн олон гүрэнүүдтэ, жэшээнь, Швейцарида эхэнэрнүүд барандаа һунгуулиингаа эрхые хаһагданхай, баһа 18 наһанһаа эхилжэ сэрэгэй алба хэдэг байгаашье һаа 21 наһа хүртэрхи залуушуул һунгуулиин эрхэгүй байдаг ушарнууд хаана-яанагүй шахуу үзэгдэнэ. Олоншог капиталистическа гүрэнүүдтэ һунгалтануудта хабаадалсахын тулада табигдадаг условинууд хадаа түбхинэһэн һуудал болоно, тэрэнь юуб гэхэдэ: тус һунгуулиин округто хахад жэл соо гү, али дээшэшье саг болзорой турша соо хайшаашье гарангүй үргэлжэ һууха байха ёһотой байна. Ушар иимэһээ, ажал хүдэлмэригүй түг түмэн хүнүүд олзо бэдэржэ, һуудал байдалаа һэлгэхэ баатай болоод байхадаа, һунгуулида хабаадалсаха эрхэгүй болоно гээшэ.

Гүрэнэй Дүримые һунгаха үедэ хаанта засагшье орёо бэрхэ ба тон мэхэтэй һунгуулиин механика хэрэглэдэг бэлэй. Тиихэдэ эхэнэрнүүд бүгэдөөрөө гэхэ гү, али улад зонэй орой хахадынь; мүн киргиз, якут гэхэ мэтын бүхэли районууд болон областьнууд дотор һууха байһан бусад арадуудшье һунгаха эрхэгүй байгаа; 18-һаа 25 хүртэрхи наһанай залуушуул һунгуулиин эрхэгүй байһан юм, тэд тэдэнэр 14 миллион шахуу хүн болохо байгаа. Таряашадай дундаһаа гансал гэрэй эзэд—92 миллион хүнһөө оройдоо 14 миллион хүниинь һунгаха эрхэ эдлэжэ байба. Һунгалтануудта хабаадалсаха ябадалһаа олон миллион хүдэлмэришэд зайсуулагданхай байгаа бэлэй.

«Хэн һунгалтануудта хабаадалсанаб, тэрэ хадаа бии гражданин гээшэб гэжэ бэеэ мэдэрнэ, тэрэ хадаа политическэ ажабайдалда зайлашагүй оролсоно, ушар ёһо мэдэхэ болоно тэрээндэ хандана...»—гэжэ 1912 ондо болоһон һунгуулиин түлэг дундуур «Правда» бэшээ һэн. Тиихэдэ хаанта засаг болбол политическэ ажабайдалда хабаадалсаха эрхые угаа олон арад зонһоо хаһаһан байна.

Гражданинай һунгуулиин эрхые тиигэжэ гү, али ямар нэгэ ондоогоор хаһаха хизаарлаха ябадал Советскэ Социалистическэ гүрэн дотор огто байхагүй. Манайда һунгалтанууд гээшэ үнэхөөрөө бүгэдэниитын байна. Манай һунгуулиин закон болбол гражданин бүхэн һунгаха эрхэеэ ажал хэрэг дээрэ эдлэхэй гэһэн анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй. Һунгагшадай списогууд хадаа һунгалтануудай болохоһоо нэгэ һара урда тээ бүгэдэниитын хараха танилсахын тулада ханада хададһан байха ёһотой. Һунгагша бүхэн энэ список соо ямар нэгэн буруу юумэ гараад байһыень олоод байхадаа, ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ мэдүүлгэ бариха болоно. тиихэдэнь тэрэ мэдүүлгэнь гурбан үдэрэй болзор соо харагдаха зэргэтэй). Хэрбээ Соведэй исполкомой шиидхэбэриие зүбшөөгөөгүй байгаа хадаа, сүүдтэ гомодол барижа, тэрэнь тэндэ гурбан үдэрһөө оройтонгүй харагдажа үзэгдэхэ болоно. Һунгагшадай список зохёохо болон һунгалтануудые хэхэ үдэрэй хоорондохи саг соо һунгагшын байһан нютагаа һэлгэхэ ушар гараад байгаа юм хаданъ, ажалшадай депутадуудай Соведэй исполком болбол «Голосовалха эрхыень баталһан Үнэмшэлгэ» тэрээндэ үгэхэ байна, тэрэнь хаана-яанагүй үнэн байха зэргэтэй.

Һунгалтануудые хэхэ тухай дүрим болбол бүхы һунгагшадай өөрынгөө эрхые болото дээрэ бэелүүлхэ аргабоможонуудые олгохоор хараална. Һунгуулиин участогууд болбол улад зониие холо ябуулхагүй гэһэн бодомжолготойгоор байгуулагдана. Жэшээнь, Хойто зүгэй национальна округуудта, хадын ба нүүдэл һуудалтай районуудта һунгуулиин участогуудые 100 хүнһөө доошо зонтой (зүгөөр, 50 хүнһөө доошо бэшэ) газар нютагташье бии болгожо болохо байна. Зарим һунгуулиин участогууд хадаа далайда тамаржа ябаһан суднонууд дээрэ байгуулагдажа болохо, тиихэдээ тэндэ 25 һунгагшадһаа үсөөн бэшэ хүн байха зэргэтэй. Һунгуулиин участогууд хадаа 50 һунгагшадһаа үсөөн бэшэ хүнтэй больницаа, нарайлалгын гэр, санатори, инвалидуудай гэр, мүн тэрэшэлэн һунгалтын үдэртэ замда ябажа байһан холын ябадалай пассажирска поезднуудта байгуулагдаха ушартай.

Һунгалтын энэ мэтын бүхы условинууд ба гурим журам болбол һунгагша бүхэнэй өөрынгөө эрхые дүүрэн эдлэжэ бэелүүлхын тулада зорюулагданхай. Жэшээлхэдэ, һунгуулиин бюллетень зохихо һунгуулиин округ соохи зонойнь хэлэн дээрэ ба тэндэхи һунгагшадые бултынь хангаха тоотойгоор хэблэгдэхэ болоно. Һунгалтануудай болохоһоо түрүүн һүүлшын 20 хоногой турша соо участково һунгуулиин комисси хадаа һунгалтануудай болохо газар ба үдэр тухай һунгагшадта үдэр бүридэ үргэнөөр зарлажа байха юм.

Тиимэ болохолоороо, Сталинска Конституциин сонсхоһон ба бүхэжүүлһэн һунгалтануудай бүгэдэниитын байха ябадал манай һунгуулиин законоор иигэжэ хүсэд найруулагдана гээшэ. Манай гүрэнэй хуули засагай органуудта һунгалта хэхэ ябадал үнэхөөрөө бүгэдэниитын болоһон байна. 1937 ондо СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудые һунгахада советскэ арад зоной эбтэй эмхитэй ба нэгэн һаналтайгаар хабаадалсаһан ябадал энээниие гэршэлнэ. Тиихэдэ, 91 миллион гаран хүн голосованида хабаадалсаа һэн, тэрэнь һунгагшадай 96,8 процент болохо байна. Советскэ Союзай гражданинууд һунгуулиин участогуудта омог дэрюунаар ошоһон байгаа. Коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө голосовани хадаа бүхы арад зоной дура зоригые элирхэйлэн мэдүүлээ бэлэй. Арад зон болбол нүхэр Сталинай ударидалгаар диилэн абаһан өөһэдынгөө агууехэ эрхэнүүдэй түлөө большевистскэ партида иигэжэ баясхалан хүргэһэн байна.

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ ябадал хадаа Эсэгэ ороноо аршалан хамгаалхын түлөө 4 жэл соо шэрүүн хатуу дайн хэһэнэй һүүлээр, германска фашизмые манай социалистическэ демократиин даража, гайхамшаг ехэ илалта туйлаһанайнь һүүлээр болохоо байна гээшэ. Советскэ арад зоной орой дээрэ үргэжэ дайлалдаһан ба илаһан, Советскэ Союзай гражданинуудай демократическэ эрхые бэхижүүлһэн СССР-эй Конституци болбол нүхэр Сталинай хэлэһээр хадаа, «социализм ба демократи гээшэ диилдэшэгүй байна гэжэ мэдүүлээд, фашизмда эсэргүү гэмналтын акт» болохо байна.

(«Комсомольская правда» газетэһээ абтаба).

Харюусалгата редакторай орлогшо Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ редактора—23. АТС—1-80. зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23. отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем и переводов—6-03 (2 зв); объявлений—2-84 (2 зв.).

Н—00475. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР Тираж 5.500.